

tíðindablaðið sosialurin

Telefon 118 20
Argjavegur 26, 3800 Argir
Postsmoga 76, 3800 Tórshavn

Útgávudagar: týsdag, hósdag og leygardag

Lýsingar skulu vera okkum í hendi í seinasta lagi kl. 10 dagin fyrri útgávudagin

Útgevandi:
P/f Sosialurin
Abyrgdarblaðstjóri:
Jan Müller
Fyrirlestjóri:
Krisjan Dahl
Blaðfólk:
Høgni Djurhuus
Randi Jacobsen
Dagney Joensen
Uppseting:
P/f Sosialurin
Prent:
P/f Pressan 1981

Ognarrættur og bygda- menning

oddagrein

EITT tað best brúkt orðið upp undir lögtingsval er hugtakið BYGDAMENNING. Bæði í talu og skrift hava politikarar og fólk við politiskum ambítionum nærur válkad sær í hesum eina orðinum og víst á, hvussu stóran týðning tað hevur fyri okkara samfelag, at smáplássini í útjaðaranum ikki aftoftast.

HER verður bygdamenningin umrødd í samband við almennar útbyggingarætlanir og iløgur í havni, vegir, byrgingar, berghol o. l. Hetta eru alt týðningarmiklir partar av bygdamenningini. Og júst í hesum døgum hoyra vit um bergholsgerðina til Trøllanesar, sum eitt av hesum útjaðaraplássum, ið skal mennast.

MEN vit mugu gera okkum greitt, at bygdamenning er ikki einans prioritering av krónum og oyrum. Bygdamenning er eisini ein spurningur um at kunna troyta teir móguleikar, sum eru á smáplássunum.

HAR forðingar eru fyrri at fremja eina slíka bygdamenning, mugu vit loysa upp fyri teimum. Vit kunnu her nevna lógir og reglugerðir og síðir, sum ikki longur hoyra tíðini til. Tá hesi víðurskipti eru forðing fyrri eina náttúrligari menning av smáplássunum mugu tey takast av ella skiftast út.

EITT dømi um slíka skerjing og forðing av bygdamenning er tann friðhalgaði ognarrætturin, og tá ið hesin ognarrættur forðar íbúgvunum á smáplássunum í at menna og útbygging sítt egna búpláss, tá má hann skerjast við tað sama. Vit kunnu ikki tviðhalda um ognarrættin til jørð og náttúruvirkidømi, tá hesin ognarrættur samstundis forðar øðrum í at fremja bygdamenning.

MYKINES er eitt talandi dømi um, hvussuleiðis tann óskerdi ognarrætturin til jørð og náttúruvirkidømi sleppur at steðga bygdamenningini. Meðan henda oyggj tíðliga í 1900-talinum hevði 180 íbúgvur, so eru bert 15 fólk fastbúgvandi har í dag. Vandir er fyrri, at bygðin avtoftast, um ikki okkurt verður gjørt. Í dag er støðan so tann, at tað stóra ríkidømið av jørð, fugli, seyði o. ø. í oynni verður als ikki troytt, sum tað átti. Og

orsøkin til hetta er tann, at tað eru fólk aðrastaðni í landinum, sum hava ognarrættin til jørðina.

NÓGV av hesum fólkuðum røkja als ikki jørðina og tí kemur hon ikki menningini av oynni til góðar. Við at varðveita tann óskerda ognarrættin til hesa jørðina, gera vit okkum samstundis sek í at forða fyrri menning av hesum bygdasamfelagi.

TAÐ hevur verið tosað um at áleggja fólk, sum eiga uttanbúggjajørð, framleiðslu- og bústaðarskyldu, og hvat var meira náttúrligt enn tað. At tey, sum eiga jørðina, eitt nú í Mykinesi, vórðu tvingaði til at røkja hana, soleiðis at hon gav nakað av sær og soleiðis at hetta var medvirkandi til, at hetta litla bygdasamfelagið aftur fekk móguleika at mennast.

Í DAG er meira enn helvtin av jørðini í Mykinesi á hondunum á fólk, sum ikki hevur fastan bústað í oynni. Hetta líkist rætt og slætt ongum.

FÓLKAVALDU umboðini á lögtingi mugu her gera vallyftini um bygdamenning til veruleika. Tað er ikki bert talan um iløgur í berghol og havni. Tað mugu eisini gerast reint menniskjansligar iløgur í at broyta verandi lóggávu á jarðarøkinum.

VIT eiga m. a. at krevja av teimum, sum eiga jørð í eini oyggj sum Mykinesi, at tey lúka treytir so sum framleiðslu- og bústaðarskyldu. Okkara náttúra og tað, ið henni livir, er alt ov rík til, at hon bert skal vera til stutt-leika hjá nøkrum fáum og sum spekulatiónsvera hjá øðrum.

TEY fólk, sum búgva í Mykinesi og tey fólk sum ynskja at búseta seg í Mykinesi til tess at menna hesa út-oyggj aftur og skapa arbeiðspláss har, tey fólk skulu hava rættin til at troyta jørðina og náttúruvirkidømi annars.

TÁ hetta gerst veruleiki, kunnu vit við stoltleika tosa um, at bygdamenning ikki bert er eitt tómt hugtak, ið bert verður havt á mannamunni, tá val er 4. hvørt ár.

jamú

Bygdaleiðir koyrdu ikki skilaleyst

Bussferararnir á Bygdaleiðum gera her eina viðmerking til eitt lesarabráv, sum stóð í Sosialinum 31. januar, undirskrivnað „Volvo“, „Volvo“ skrivandi um ein tilburð á Oyggjarvegnum sunnudagin fyrri, tá ein bussur yvirhálaði skilaleyst. Bussferararnir skriva:

Í Sosialinum 31.1.85 skrivur ein bilferari, ið nevnt seg Volvo, at ein bussur hjá Bygdaleiðum hevur koyrt skilaleyst á Oyggjarvegnum. Hesin bilferari sigur, at á Norðaraskarði vórðu fimm bil-

yvirhálaði av einum bussi hjá Bygdaleiðum. Ferðin hjá bilunum var 40-50 km. um tíman, tá teir vórðu yvirhálaði.

Vit bussferarar á Bygdaleiðum kenna einki til slíka skilaleysa yvirháling á Oyggjarvegnum sunnudagin 27. januar.

Tað er ein spurningur, um tað var ein bussur hjá Bygdaleiðum, tí tað vóru fleiri aðrir bussar á oynni henda dagin. Allir túrarnir hjá Bygdaleiðum vóru heldur ikki koyrdir henda dagin vegna vánaligt veður.

Koyringin hjá Bygda-

leiðum er altíð eftir umstøðunum, og eru líkindini so vánalig, at tíðin ikki kann yvirhaldast, eru vit noyddir at leypa túrar um.

Slíkan dag sum tann nevnda sunnudagin, við tí syni, sum var, hevði tað verið betri, at bilar og bilferarar, ið ikki seta seg ferar fyrri at halda hóskaði ferð, lótu vera við at fara á Oyggjarvegnum. Tað er júst, tá koyrt verður við litlari ferð, at henda skilaleysa yvirhálingin hendir.

Bussferararnir á
Bygdaleiðum

Romantikur móti vandalismu

Ein húsmóðir í Havn spælir í týsdagsdimmuni serfrøðingur innan orku-mál, hálovar SEV og kallar alt annað „romantískt tvælt“.

Sama dag skrivur Sosialurin um nakrar føroyingar, ið eru farnir yvir til USA at seta upp føroyskt framleiddar vindmyllur. Løgið, at amerikamenn skulu vera so áhugaði fyrri romantiskum tvælti, at teir leita heilt til Føroya fyrri at finna tað.

Samstundis leita føroyingar uttanlands eftir „profetum“, ið eru førir fyrri at uppala okkum í teknokratiskari

heimspeki. Hesir skulu við sinum borimaskinum og heilagu gravkúmun syrgja fyrri, at soverðið sum áir og fossar ikki færir veikar

sálir út í romantiskt fortíðni. Hetta gerst best við, at hesi verða uppturkað — tí tá fara perurnar nokk at lýsa blankar. Og SEV betalir.

Vit kunnu ikki liva av romantikki, sigur m. a. henda húsmóðirin. Hetta

veldst alt um, hvussu vit nú uppfata orðið at liva. Tað er rætt, at vit ikki beinleiðis kunnu eta áartutl ella eitt vakurt sólsetur. Heldur ikki vinna vit nevnt av peningi við at lata náttúruna fáa frið; tað gagnar ikki kapitalinum.

Men tað romantiska aspektið (tílla umtókt sum tað er) má eisini sleppa inn í myndina. Tað er ikki ber luft. Í Danmørk friða teir í túsundavis av hektarum árliga. Rekreativ virði er ein orsök. Varðveiting av höttum náttúrugripum er ein onnur orsök o. s. fr.

Hava vit nakað soverðið í Føroyum. Er nakað, sum eitur friðingur á landi.

Tann skallaða yvirfriðingarnevndin tykist, ið hvussu er, ikki at vera annað enn nikkidukka hjá kapitalinum og teknokratinum. Hon gav jú SEV loyvi til at neyðtaka eitt tað vakrasta náttúru-økið í Føroyum. Ein skammblettur fyrri føroyingar sum framkominn menniskju.

Føroyar eru eitt lítið land, 1400 km² til støddar. Vit hava ikki ráð til at forkoma einum øki fyrri og øðrum eftir á henda hátt. Her má farast fram við skynsemi. Tað verður nógv tosað um ferðamannavinnu her á landi. Eitt er vist, ferðamenn koma ikki hendavegin at hyggja at SEV-byrgingum og uppturkaðum áum. Teir koma fyrri at njóta ta serstöku føroysku náttúruna. Hvørur náttúran, verður hareftir við ferðafólkinum. Hevur eingin kapitalistur hugsað um tað?

Tað er at vóna, at hetta landsstýrið er so mikið at sæt komið, at tað fær steðgað hesum garvillu ávintýrinum hjá SEV í Norðureysturoy. Tí tað sær út til, at flestu røddirnar nú (uttan SEV sjálvt) mæla til aðrar loysnir. Sum bæði eru sky nsamari og biligari.

Lurtið fyrri einaferð skyld eftir „tvæltinum“.

Romantikari

Steðgið religiøsu fanatíkarunum

Ferðsluvánlukkurnar vísa seg til bert at økjast meir og meir, so nú má okkurt munagott gerast, ikki

bara tosa. (Hasin setningurin er nú sagdur fleiri ferð). Nú mugu vit taka ábyrgd av samfelagnum, ið vit liva í.

Eng skal her siga frá

nøkrum grundum til ferðsludrápini (já tað er dráp).

1: Trygdarseðla: Hvussu ber tað til, at tað í Føroyum er betri at koyra uttan trygdarseðlar, tá tað allar aðra staðir er tað mótsatta?

2: Almenna busrutan:

Hon skuldi, tá hon kom, vera biligari enn at koyra sjálvur. Men tað er hon so ikki í dag.

Dømi: Tú skal úr Havn vestur í Vágur. Við bili kostar tað: 25 kr. fyrri bensin, 45 við SAM, tilsamans kr. 70,00.

Við bussi kostar tað: busleiðin niðan í Bil kr. 8,00 til Vestmanna kr. 30,00, við SAM kr. 20,00, viðbussi í Vágum kr. 30,00 ella tilsamans kr. 78,00.

Framhald á síðu 12